

eller ejendom tilhørende internationale mellemstatslige organisationer».

Udtrykket »*opsendelse*« omfatter ifølge art. 1 (b) også forsøg på opsendelse.

Ved udtrykket »*opsendende stat*« forstås ifølge art. 1 (c) dels en stat, som opsender eller udvirker opsendelse af en rumgenstand, dels en stat, fra hvis territorium eller indretninger en rumgenstand opsendes. Herved er der – i forbindelse med artiklerne 2-7 – taget stilling til, hvem der betragtes som ansvarlig for opstået skade.

Udtrykket »*opsender*« må antages at omfatte både den stat, der ejer rumgenstanden, og den stat, der opererer genstanden uden at eje den, f. eks. hvor en stat eller gruppe af stater har tilstrækkelig økonomisk formåen men utilstrækkelig teknologisk formåen, hvorfor hele operationen foregår i og opereres af et tredjeland.

Under forarbejderne i rumkomitéens juridiske underkomité anførtes det, at en stats deltagelse i en operation kan være så ubetydelig, at der bør kunne ses bort fra den i relation til ansvarets placering. Som eksempel nævntes, at en stats deltagelse består i ansvar for et enkelt eksperiment, som i forhold til det samlede projekt er så godt som betydningsløst.

Der opnåedes ikke enighed om en egentlig definition af ordet »*rumgenstand*«. Derimod var der enighed om at lade udtrykket omfatte dele af en rumgenstand såvel som genstandens opsendelsesrak et og dele af denne, jfr. art. 1 (d).

Art. 2 indeholder den for konventionen centrale regel, at den opsendende stat er *objektivt* ansvarlig for skade, som dens rumgenstande forårsager på genstande på jorden eller på flyvemaskiner i luften. Under forhandlingerne i rumkomitéens juridiske underudvalg udtaltes, at force majeure ikke fritager den opsendende stat for ansvar. Endvidere bemærkes, at bestemmelsen ikke omfatter den situation, at rumfartøjet forårsager forurening i en anden stats luftterritorium, idet bestemmelsen udtrykkelig begrænser ansvaret til skade på genstande på jorden eller på flyvemaskiner i luften.

Dersom en rumgenstand forårsager skade på en anden rumgenstand, der befinder sig i rummet, er ifølge art 3 den stat, der har opsendt den skadevoldende rumgenstand, ansvarlig, såfremt skaden skyldes *fejl eller forsømmelse* hos personer, for hvem denne stat er ansvarlig (culpa-ansvar).

Hvis skade i den i art 3 omhandlede situation forvoldes på tredjestats ejendom på jorden eller på en tredjestat tilhørende flyvemaskine i luften, er opsenderne af de nævnte rumgenstande solidarisk ansvarlige *uden hensyn til skyld* (objektivt an-

svar), jfr. art. 4, stk. 1 (a). Forvoldes i samme situation skade på tredjestats rumgenstande, der ikke befinder sig på jorden, er de førstnævnte stater ansvarlige, såfremt der er udvist *fejl* fra deres side (culpa-ansvar), art. 4, stk. 1 (b). Skadevolderne har indbyrdes regres efter graden af den udviste skyld, art. 4, stk. 2. Dersom denne ikke kan bestemmes, deles tabet lige.

Opsender to eller flere stater i fællesskab en rumgenstand, er de solidarisk ansvarlige for skade, som den forårsager, art. 5, stk. 1.

Ifølge art. 5, stk 2, kan deltagere i en fælles opsendelse indgå aftale om den indbyrdes regres, men uden at dette berører skadelidtes ret til at kræve erstatningen hos enhver af dem.

Art. 6 bestemmer, at det objektive ansvar bortfalder, dersom *skadelidte* ved forsæt eller grov uagtsomhed har *medvirket* til skadens hidførelse. Skadevolders ansvar vil da i stedet bero på en afvejning af graden af den på begge sider udviste skyld. Denne indskrænkning i skadevolders ansvar kan dog ikke anvendes, hvis skadevolder ved sin adfærd har handlet i strid med folkeretten, idet han f. eks. ikke har efterlevet FN-pagten.

I art. 7 fastslås, at konventionen ikke kan påberåbes af borgere i den opsendende stat, hvilket er en logisk følge af, at konventionen angiver *folkeretlige* regler. Endvidere foreskrives, at konventionens ansvarsbestemmelser ej heller finder anvendelse på sådanne udenlandske statsborgere, som deltager i operationen, eller som efter invitation fra den opsendende stat befinder sig i umiddelbar nærhed af et påtænkt opsendelses- eller landingsområde.

På skadelidtes vegne kan krav om erstatning ifølge art 8 rejses af hans hjemstat, eller – hvis denne ikke benytter sin ret hertil – af den stat, på hvis område skaden opstod, eller – hvis ej heller denne stat benytter sin ret hertil – af den stat, i hvilken skadelidte har varigt ophold. Der ligger i reglen en udvidelse i forhold til den traditionelle folkeretlige regel, efter hvilken en persons rettigheder kun kan varetages af hans hjemstat.

I henhold til art 9 skal erstatningskrav rejses ad diplomatisk vej. Dersom der ikke består diplomatiske forbindelser mellem de pågældende lande, kan en tredjestat eller FN's generalsekretær benyttes som mellemlid.

Kravet forældes ifølge art 10 et år efter skadens indtræden, men fristen suspenderes, så længe skadelidte er i utilregnelig uvidenhed om skadens indtræden eller den opsendende stats identitet.

Efter art 11 er skadelidte berettiget til – modsat hvad der gælder efter den almindelige folkeretlige